

גליון השמונה מאות + ערש"ק פרשת וירא

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מטרת ביקור השי"ת אצל אאע"ה

שאלה אחת – שלוש כוונות

תוכן איסור ההסתכלות בקשת

'חיסון רוחני' – למצב מיוחד

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש
ת.ד. 2033
כפר חב"ד 6084000
03-738-3734
Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office
1469 President St. #BSMT
Brooklyn, NY 11213
United States
(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

לקראת שבת

כשסיפרתי להוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב נ"ע] הסיפור ששמעתי מר' דובער, אמר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, על יהודים פשוטים כאלה, אומרי תהלים ולא ידעי מה קאמרי, קאים העולם באמת, אמירת התהלים שלהם גורמת לעונג הגדול ביותר בעצמות אין סוף, ששבת במנחה שהוא הזמן של רעוא דכל רעוין אומרים "ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ", שעמך ישראל ממשיכים את ה'אחד' האמיתי ב'ארץ'.

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ז עמ' 142-141 – לקוטי דיבורים המתורגם ח"ג עמ' 689)

מלמדים בגן עדן פירוש חדש בספר תהלים

בקיץ שנת תרנ"ט כשהי' כ"ק אאמו"ר בנאות דשא התאכסן אצל בעה"ב איש פשוט, אך שומר תורה ומצוות, והוא הי' דואג לכ"ק אאמו"ר בכל מאורו.

בימים ההם הי' מלמד אחד מחסידי עיר בעשענקאוויטש ור' דובער שמו. ר' דובער החליט ללכת לליובאוויטש לשמוע חסידות. ועזב את עבודתו וכתת רגליו עד שבא לליובאוויטש. בבואו לליובאוויטש נודע לו שכ"ק אאמו"ר נמצא בנאות דשא. והלך לשם ג"כ ברגל. כשהגיע לשם נודע לו שכ"ק אאמו"ר לא יאמר חסידות. וכמובן שהצטער מאד, כי כל הטרחה שטרח היתה כדי לשמוע מאמר חסידות מכ"ק אאמו"ר. עצב ומדוכא התהלך ר' דובער עד שפגש בו בעל האכסניא הנ"ל. והוא מדבר על לבו שישים בטחונו בה' וכו' מבלי שידע מהי סיבת עצבותו.

לשבת הי' ר' דובער אורחו של אותו בעה"ב, ובכל סעודות השבת ניסה הבעה"ב לדובב את ר' דובער שישיח לו דאגתו אולי יכול לבא לעזרתו, אך ללא הועיל. בסעודה שלישית נשבר ר' דובער, ובעיניים דומעות אמר לו שלא חסר לו מאומה, אלא שרוצה לשמוע מאמר מכ"ק אדמו"ר, והתייגע כ"כ עד שהגיע לכאן, ולבסוף לא השיג את מבוקשו.

הבעה"ב - כיון שהי' כבן בית אצל כ"ק אאמו"ר - נכנס מיד לכ"ק אאמו"ר, ואמר לו: יש כאן אורח שיש לו צער גדול על שאינו יכול לשמוע חסידות מפי כ"ק אדמו"ר. כשאני רואה יהודי שרוי בצער וביכולתי לעזור - אני עוזר. והרי כ"ק אדמו"ר יכול לעזור ליהודי זה ולומר חסידות.

כעבור שעה קלה, הודיע כ"ק אאמו"ר שיאמר חסידות. לאחר ששמע ר' דובער המאמר האירו פניו [”האט זיין פנים געלויכטן”] והי' בשמחה רבה. וכשראה זאת הבעה"ב נכנס שנית לכ"ק אאמו"ר, וסיפר שהמאמר גרם תענוג גדול לר' דובער, ושאל את כ"ק אאמו"ר אם בגן עדן יהי' לו שמחה ותענוג כזה שהי' לר' דובער לאחר ששמע המאמר. והשיבו כ"ק אאמו"ר: אין זה מוכרח. אלא, תדע שעבור כל פעם שאומרים תהלים בעולם הזה, מלמדים אותו בגן עדן פירוש חדש בספר תהלים. כשיצא מכ"ק אאמו"ר התחיל מאז לומר תהלים בהתלהבות עצומה.

[[](ספר השיחות תר"ץ עמ' 3-132)

פתח דבר

בעזהי"ת.

לקראת שבת קודש פרשת וירא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס **’לְקראת שבת’** (גליון השמונה מאות), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות חידושים וביאורים שכתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת לְמודעי, שבדרך כַּף לֹא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולַפְעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש לַהיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכוו"ב, והם ע"ל אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לַעמוד בעצמו ע"ל אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנוכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא, מכון אור החסידות

תוכן ענינים

מקדא אני דודש.....**ב**

לכקר את החולה או לשאול בשלומו?

מהיכן ילפינן שגם מי שאינו מסייע ברפואת החולה חייב לבקר חולים? / מה היתה מטרת ביקורו של הקב"ה אצל אברהם? / מדוע מביא רש"י שמו של רבי חמא בר חנינא? / דיוק לשון רש"י במטרת "וירא אליו ה'"

^(ע"פ לקוטי שיחות ח"כ עמ' 61 ואילך; ספר השיחות תשנ"ג ח"א עמ' 110 ואילך)

פנינים ... עיונים וביאורים קצרים**ד**.

"וירא והנה שלשה אנשים" – איך הבחין בהם בשעה שעסק בחקבלת פני שכניה? (ע"פ לקוטי שיחות חב"ה עמ' 70 ואילך)

שאלה אחת, שלוש כוונות (ע"פ לקוטי שיחות חב"ז עמ' 110 ואילך)

יינה של תודה.....**ה**

"חפירת בארות" – עבודת יצחק אבינו

איזו מעלה הייתה ליצחק וחסרה לאברהם? / מה הייתה עבודת יצחק בחפירת הבארות? / איזה "צחוק" ותענוג מיוחד גורם יצחק להשיי"ת? / ומה עושים כאשר לא מצליחים לקרב יהודי לתורה ומצוותי? מעלת דרך עבודתו של יצחק אבינו, וההוראה מכך בעבודת האדם לקונו

^(ע"פ לקוטי שיחות ח"א עמ' 27 ואילך)

פנינים ... דרוש ואגדה**ו**.

גם אחרי תשעים ותשע שנים – אין לַפְרוש למנוחה (ע"פ ספר השיחות תשנ"ם ח"א עמ' 51 ואילך)

מה התועלת בברכה לה' מתוך כפי"? (ע"פ לקוטי שיחות חב"ז עמ' 122 ואילך)

חידושי סוגיות**י.א**

תוכן איסור הסתכלות בקשת

יבאר דאיסור ההסתכלות היינו שלילת התבוננות יתירה בשכינה ודרכיה / עפ"ז יבאר דיוק ל' רש"י בפרשתנו גבי דברי אברהם לפני ה' במעשה העקידה

^(ע"פ לקוטי שיחות חל"ה עמ' 76 ואילך; תורת כנסים חב"ח עמ' 387 ואילך)

תורת חיים**י.ד**

’חיסון רוחני’ – לַמַּצב מיוחד

דרכי החסידות.....**טו**

הפעולה הנפלאה של אמירת תהלים

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

המדרש
לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת
רחמנה חי' פרחמא ע"ה
בת יכלחמ"א ר' חוב
ביסטרצקין
וליבות משפחתה שדח

המדרש
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נלב"ע כ"ז תשרי ה'תשפ"א
הנצב"ה

דרכי ההסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

הפעולה הנפלאה של אמירת תהלים

"זכור לומר תהלים בכל עת"

הישוב'ניק ר' דובער, יליד חאלאפעניץ, אביו של ר' מענדל המשרת, הי' יהודי פשוט מה"עמק" שמלפנים, שהבין מעט מאד בנקודות השחורות. הוא הי' יהודי של תיקון חצות ותהלים. כל לילה הי' עורך תיקון חצות ואומר כל ספר התהלים, ובמשך יום העבודה שלו, בהלכו למכור מצרכי חלב לבעלי בתים בעיירה חאלאפעניץ ובקנותו מצרכים שונים בעיר עבור חנות הפונדק שלו – הי' אומר תהלים.

ר' דובער הי' מחונך חב"ד-חסידי. אביו הי' חסיד שהי' הולך אל הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי, ולקראת הבר מצוה שלו הביא אותו אביו אל הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק "צמח צדק" לקבל את ברכתו.

ר' דובער הי' מספר לעתים קרובות את הסדר איך הלך אביו עם חבורת חסידים אל הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק "צמח צדק", והי' מספר באריכות על סדר ההליכה כשאביו הביא אותו בפעם הראשונה לליובאוויטש.

ר' דובער סיפר את המלים הספורות שהוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק "צמח צדק" אמר לו, כשאביו הביא אותו אליו: יהודי צריך להיות בעל קבלת עול, תאמר בכל יום כל ספר התהלים, גם כשאתה הולך בעיר ומהעיר.

לפני חתונתי – מספר ר' דובער – הייתי בליובאוויטש. הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק "צמח צדק" הי' אז חלש בבריאות. לי הרשו להיכנס רק בגלל זכות אבות, והוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק אמר לי: "זכור לומר תהלים בכל עת".

לבקר את החולה או לשאור בשלומו?

מהיכן ילפינן שגם מי שאינו מסייע ברפואת החולה חייב לבקר חולים? / מה היתה מטרת ביקורו של הקב"ה אצל אברהם? / מדוע מביא רש"י שמו של רבי חמא בר חנינא? / דיוק לשון רש"י במטרת "וירא אליו ה' "

א. בריש פרשתנו: "וירא אליו ה'" (יח, א) – ופירש רש"י: "לבקר את החולה. אמר רבי חמא בר חנינא: יום שלישי למיתו הי', ובא הקב"ה ושאל בשלומו" (רש"י).

ולכאורה צריך ביאור (וכן דייק בדברי דוד):

מה בא רש"י לחדש במלים "בא הקב"ה ושאל בשלומו" – הרי כבר כתב לפני כן שהקב"ה בא "לבקר את החולה"?

ב. ויש לבאר, ובהקדים:

הנה בגמרא איתא, שזה שהקב"ה ביקר את אברהם הוא הוראה לכל אחד: "הלך אחר מדותיו של הקב"ה . . מה הקב"ה ביקר חולים, דכתיב 'וירא אליו ה' באלוני ממרא', אף אתה בקר חולים" (סוטה יד, א). ולכאורה אינו מובן:

הגמרא אומרת (נדרים לט, ב. בבא-מציא ל, ב), שכאשר "בן גילו" של החולה בא לבקרו, הרי הוא נוטל מחוליו "אחד מששים" ומסייע ברפואתו (וראה מאירי נדרים שם: "שהמבקר מיקל בחליו של חולה . . ובבני גילו, רצונו לומר: שביקורם ערב עליו, שמצד הנאתו מהם חליו מיקל, פעמים שהביקור סיבת הצלה לחולה כו").

ומובן, שכאשר הקב"ה בא לבקר, הרי לא גרע מ"בן גילו" – כי הקב"ה הוא "תאומה" של ישראל, "תאומתי", כדאיתא במדרשים (שיר-השירים-רבה פ"ה, ב); ואדרבה, בוודאי שביקור הקב"ה מסייע יותר ברפואת החולה (ולהעיר מדברי הרמב"ן כאן, "שהי' לו במראה השכינה

'חיסון רוחני' – למצב מיוחד

חינוך המעניק חיסון ותוספת כח למשך כל ימי החיים

בשאלתך אודות מקום המשך לימודך ואופנו -

לדעתי, כיון שהחינוך של הנוער, ובפרט החינוך באותן השנים דגיל שלך - משפיע על כל משך ימי חייו, ובו תלוי העצמאות שלו והתוקף שלו, שיוכל לעמוד בנסיגות, שישנן בחייו של כל אחד ואחת,

כיון שנמצאים אנו בתקופה רבת השינויים, שאי אפשר לשער עתה כלל אופי תנאי החיים לאחר שנים אחדות, ולכן אין לדעת גם כן גודל הנסיגות אז שלא להכשל בענייני צדק ויושר, אמונה ודת

- לכן צריך וחייב כל אחד ואחת מהנוער - לקבל חינוך דתי במדה המקסימלית, בכדי שיוכל לעמוד בכל סכנה שלא תבוא, חס ושלום.

ואם אפילו חינוך באופן זה קשור יהי באיזה אי נוחיות וכיוצא בזה במשך תקופת זמן - במה נחשב זה לעומת החיסון ותוספת כח שמקבלים, על ידי חינוך זה דוקא, למשך כל ימי החיים.

(אנחת קודש חב"א ע"ה חב)

לימוד החסידות – נגד הרוחות הבלתי מצויות שבדורנו

...כיון שחותם שראש ישיבה חסידותית הוא, בודאי למותר לעוררו על אודות ההכרח להפיץ לימוד החסידות נוסף על ההנהגה בדרכי החסידות בחוגים הכי רחבים, והרי ישיבה עתה הוא פנס אור להאיר את כל הסביבה מכש"כ וק"ו ממה שהי' תפקיד הישיבה בעבר, וכיון שתלמידי הישיבות הורגלו בהסברה ארוכה ורחבה פשוט שאם לימוד החסידות יהי' באופן דברק המבריק פתגמים ואמירות בלי הסברה לא יתקבלו אצל התלמיד כדבעי וכדרישת השעה.

ועל ראשי ומנהלי הישיבות הזכות וגם האחריות להחזיר לימוד חסידות באופן כזה דוקא, כמו שהוכרחו לשנות כמה עניינים בישיבות בכדי להלחם נגד הרוחות בלתי מצויות ובלתי רצויות המנשבות ברחוב הדורשות חיסון מיוחד של כאו"א מבנ"י, וק"ל.

(אנחת קודש חב"א ע"ה חב)

הצורך הגדול בהתחזקות רוחנית דוקא בדורנו

...אחת הבעיות הכאובות ביותר של זמננו, והיא השכנוע העצמי שכאשר נעשים יותר מתקדמים ויותר מלומדים, לא זקוקים למחסומים ולהגבלות, או בסגנון אחר - מצוות לא-תעשה והחומרות שהי' צורך בהן כאשר האדם הי' פראי, לא משכיל, לא תרבותי וכו' וכו'.

המענה .. [ש]אדרבה: התקדמות וצמיחה באילו תחומים שרק יהיו בחיי האדם, חייבים להיות מלווים בהתקדמות וצמיחה בחייו הרוחניים, או בביטוי אחר - בחיי נשמתו, או ביתר פשטות - במוסר, חסידות וכדומה.

ואדרבה: אם ההתקדמות הגשמית לא מלווה בהתקדמות בתחום הנשמתי, הדבר מנוצל במקרים רבים, ולמרבה הצער לעתים קרובות מאוד, הפוך מהתקדמות בחיי הנשמה; שהרי הופרע האיזון ביניהם, וההפרעה בהתקדמות רוחנית, במילים אחרת - הנסיגה לאחור בזה, בהכרח שתגרום בסופו של דבר גם לנסיגה ולהירוס בחיים הגשמיים.

למרבה הצער ראו בדורנו דוגמאות רבות לכך, ובלשון הכתוב חכמים המה להרע, שההוספה בחופש כפשוטו, שנוצלה כדי להשתחרר מכל מיני סייגים והגבלות, גרמה גם להתנוונות גשמית.

מפליא הדבר - כפי שכנראה גם הוא שמע - שבתכנון הטיסה לירח מחפשים להבטיח שאת החיידקים והוירוסים הרגילים על הארץ לא יקחו לשם, כי לא יודעים האם תחת התנאים ששורדים שם יוכלו לעמוד נגדם; וכך גם להיפך. תוך שמדמיינים טיול על הירח, מחפשים להבטיח נגד וירוסים מקומיים אפשריים. במילים אחרות: התקדמות עד לטיסה לירח חובה שתהי' מלווה בתוספת אמצעי בטחון והגבלות, ואין מחשיבים זאת כענין של נוחות, אלא זו נהיית שאלה קיומית. זה הרי אותו רעיון ביחס להתקדמות בכל תחום טכנולוגי.

(תרסם מאנחת קודש חב"א ע"ה חב)

לקראת שבת

ה

ריפוי למחלת המילה". ואכמ"ל).

ואם כן - איך אפשר ללמוד מכך שהקב"ה ביקר את אברהם בחליו, שבוודאי סייע ביקור זה ברפואתו של אברהם - שכל אדם צריך לבקר את החולה, גם כשאינו בן גילו שאז אינו נוטל אפילו "אחד מששים" מחליו, ואינו מסייע ברפואת החולה?!

[ויתירה מזו: לכאורה אי אפשר ללמוד מהקב"ה אפילו על "בן גילו" של החולה, שהוא כן נוטל "אחד מששים" מחליו - כי כאשר הקב"ה מבקר את החולה ונוטל מחליו הוא אינו ניזוק מכך כלל, מה שאין כן בבן אדם שהוא "בן גילו" של החולה ובא לבקרו, הרי הוא נוטל "אחד מששים" מחליו לעצמו, ואם כן, אין ראוי מוכחת מזה שהקב"ה ביקר חולים - שגם אדם סתם (שנוטל על ידי זה "חולי" לעצמו) צריך לבקר חולים].

ג. והביאור בזה מובן לפי הדגשת רש"י - "בא הקב"ה ושאל בשלומי":

רש"י לומד, שמטרת הקב"ה בביקורו לא היתה לרפא את אברהם - שהרי מיד לאחר מכן הגיע המלאך רפאל, והוא רפא את אברהם (כמבואר ברש"י יח, ב), ואין סברא לומר שהקב"ה בא רגע קודם לכן כדי להסיר מאברהם רק "אחד מששים" מחליו!

ולכן מדייק רש"י, "בא הקב"ה ושאל בשלומי", שהמטרה של ביקור חולים של הקב"ה היתה ענין של גמילות חסדים בלבד, ולא למטרת ריפוי;

ואם כן, שפיר אפשר ללמוד מביקור הקב"ה לכל יהודי, שגם אם אין בכחו להסיר את החולי מהחולה, בכל זאת עליו לבוא לבקר את החולה, רק כדי לשאול בשלומי.

ד. ולהוסיף בזה, ששני המאמרים - הן המאמר כאן ברש"י, והן מאמר הגמרא בענין הלימוד לאדם לבקר את החולה - נאמרו על ידי אותו אמורא, רבי חמא בר חנינא, כי הם תלויים בזה בזה: כיון שביקורו של הקב"ה לא היה למטרת תועלת ורפואה, אלא רק כדי לשאול בשלומי של אברהם - לכן אפשר ללמוד מכאן שכל יהודי צריך לבקר את החולה ולשאול בשלומי.

ויש לומר, שזה אכן הטעם שרש"י מציין את שמו של רבי חמא בר חנינא - אף שבדרך כלל אין הוא מציין את שמותיהם של בעלי הפירושים [וכפי שהעיר במשכיל לדוד כאן] - כי בזה בא לרמז שרבי חמא בר חנינא לשיטתו, שכל זה שהקב"ה ביקר את אברהם הי' ענין של גמילות חסדים בלבד, ולכן אפשר ללמוד מזה לכל אדם.

ובדרך הרמז יש לומר, שענין זה שייך גם לשמו - רבי חמא בר חנינא: "חמא" - מלשון ראוי, "וירא אליו ה'"; "בר חנינא" - מלשון חנון ורחום, שלהיות הקב"ה חנון ורחום בא והתגלה אל אברהם לבקרו ולשאול בשלומי.

”וירא והנה שלשה אנשים” – איך הבחין בהם בשעה שעסק בהקבלת פני שכינה?

וירא והנה שלשה אנשים
גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה, שנאמר: וירא והנה שלשה אנשים (יה, ב. רמב”ם הל’ אבל פ”ד ה”ב)
לשון הרמב”ם צ”ב, שהזכיר רק תחלת הכתוב ”וירא והנה שלשה אנשים” (ואף לא הוסיף תיבת ”וגו”), אף שלכאורה הראי’ לזה ש”גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה” היא מהמשך הענין – שהניח אברהם את הקב”ה והלך לקבל האורחים.

ויש לבאר, דאף שהכנסת האורחים בפועל באה רק בהמשך הכתוב, הרי מעלתה של הכנסת אורחים מוכחת מעצם הדבר שאברהם ראה ”והנה שלשה אנשים”, דלכאורה הדבר תמוה: איך יתכן שבשעה שהקב”ה נגלה לאברהם אבינו, והי’ עוסק בהקבלת פני שכינה, היתה דעתו פנוי’ לשים אל לבו שהגיעו ”שלשה אנשים”? היעלה על הדעת לשים לב ולהתעניין בדבר אחר בשעה שעומד לפני ה’?!

[ובמכל שכן ממה שנפסק לגבי תפלת שמו”ע, ש”צריך שיראה עצמו כאילו שכינה שרוי’ כנגדו” (טוש”ע או”ח ריש ס’ צח. שוע”ר שם) – ועל אחת כמה וכמה בנידון דידן, ”וירא אליו ה’” (כפשוטו ממש)].

ועכצ”ל ש”גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה”, ולכן גם באותה שעה שקיבל אברהם פני שכינה, הפסיק במחשבתו מהקבלת פני השכינה וראה ”והנה שלשה אנשים”, כדי לקיים בהם מצות הכנסת אורחים. וק”ל.

שאלה אחת, שלוש כוונות

ויאמרו אליו אי’ שרה אשתך
למדנו שישאל אדם באכסניא שלו לאיש על האשה כו’. להודיע שצנועה היתה כדי לחבבה על בעלה. אמר רבי יוסי בר חנינא כדי לשגר לה כוס של ברכה (יה, ט. רש”י)

לכאורה דברי רש”י הם ג’ פירושים בטעם שאלת המלאכים ”אי’ שרה”: א. ”שישאל אדם באכסניא שלו לאיש על האשה כו’”. ב. ”להודיע שצנועה היתה כדי לחבבה על בעלה” (ולכן שאלו למקומה, לרמז שאינה נראית מפני צניעותה). ג. ”כדי לשגר לה כוס של ברכה”. וטעמא בעי, למה כתבם בהמשך אחד, ולא הפריד ביניהם בתיבות ”דבר אחר”, ”ויש אומרים”, וכיוצא בזה, כדרכו בכ”מ.

ויש לומר, דס”ל לרש”י דכולהו צריכי:

לעיל (פרשתנו יח, ב) פירש רש”י דמזה שנאמר (שם, י) ”ויאמר גו’ והנה בן לשרה אשתך” (לשון יחיד) למדנו שרק מלאך אחד אמר כן, כי ”אין מלאך אחד עושה שתי שליחות”, ושלשת המלאכים באו לעשות שליחויות שונות – ”אחד לבשר את שרה, ואחד להפוך את סדום, ואחד לרפאות את אברהם”. ולפי זה יוקשה מ”ש כאן ”ויאמרו אליו” – לשון רבים, דמשמע שכל שלשת המלאכים שאלו ”אי’ שרה אשתך”, והרי לכאורה די במלאך אחד לשאלה זו?

ולכן פירש רש”י ג’ טעמים לשאלה זו, כי באמת יש בה ג’ פירושים, ולכן שאלו כל ג’ המלאכים, כי כל אחד מהם התכוון לפירוש אחר. ושפיר הוצרך רש”י לשלשה טעמים אשר צדקו יחדיו.

לקראת שבת

טז

של תמיהה כלפי מעלה, ואינה מוסבת על ”שיחות” (דברי) הקב”ה, אלא על דברי אברהם (”שיחתי”). ויל”ע בעדיפות גירסא זו במדרש, ומהו תוכן הקדמה זו, שלכאו’ היא שפת יתר, ולמה לא התחיל תיכף בגוף הענין ”אתמול אמרת כו’”?

והנה דכוונת רש”י היא לזה גופא, להדגיש שכוונת אברהם לא היתה לתמוה על דברי הקב”ה, כי אין לומר שאברהם אבינו הרחרח אחרי מדותיו של הקב”ה [נועיי”ע ברש”י לך יב, י ולהלן ס”פ שמות], אלא לפרש לפני הקב”ה את כוונתו (של אברהם) בדברים שאמר קודם לזה בשיחתו עם המלאך (שהביא רש”י בדיבור הקודם), עיי’ בזה בארוכה בלקו”ש חל”ה וירא ג ותמצא נחת.

ומעתה מחזור היטב הא דנקט כאן רש”י שם בעל המאמר (ולא בכל מקום דייק לציין שם בעל המאמר כידוע), ובזה גופא נקט דוקא הגירסא ר’ אבא. דיש לומר, דאליבא דר’ אבא אין לפרש דברי אברהם כמתמיהה על דברי ה’ כי לשיטתו אזיל, דשאלות ותמיהות על סתירה בדברי הקב”ה – ”אתמול אמרת כו’ וחזרת ואמרת כו’” – הווי’ היפך הנהגה של ”חס על כבוד קונו”, אלא כוונתו היתה אך ורק לפרש לפני הקב”ה ”את שיחתי”, כנ”ל באורך.

דעתו דברים שבחיק הבורא עד תומם, יכולה לגרום אצלו להסיק ח”ו ספיקות אודות הנהגת הקב”ה.

ועפכ”ז יש לבאר מילתא בפרשתנו. דכתיב בעקידה ”ויאמר אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה גו’”, ובפרש”י על ”כי עתה ידעתי” הביא מאמר בשם ר’ אבא ”א”ל אברהם אפרש לפניך את שיחתי אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע וחזרת ואמרת קח נא את בנך עכשיו אתה אומר לי אל תשלח ירך אל הנער א”ל הקב”ה לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה, כשאמרתי לך קח מוצא שפתי לא אשנה לא אמרתי לך שחטתה אלא העלהו אסקתיה אחתיה [העלית אותו – הורידו]”. ומקורו במדרש רבה, אבל התם גרסינן דבעל המאמר הוא ר’ אבא ורש”י שינה מן המדרש וגריס ר’ אבא.

וי”ף דבשינוי זה טמון הביאור לעוד שינוי מהותי בין גירסת המדרש לפנינו לגירסת רש”י, דהתם גרסינן ”התחיל אברהם תמיה, אין הדברים הללו אלא דברים של תימה, אתמול אמרת כו’”, היינו שאברהם תמה על הנהגת הקב”ה, משא”כ בפרש”י הגירסא ”א”ל אברהם אפרש לפניך את שיחתי” – שלשון זו אינה ביטוי

אפילו ביחיד "אא"כ היה חכם כו", (ב)
"כל שלא חס על כבוד קונו" (שלפי ר'
אבא קאי על המסתכל בקשת) – תוכנם חד.

ומעתה י"ל דמחזור היטב הא דתוכן איסור זה שייך גם לאות הקשת, כי מצד "כבוד קונו" אין ראוי להסתכל ולהתבונן בתוכן ענין הקשת, כיון שיכולה להתעורר עי"ז שאלה וקושיא על הנהגתו של הקב"ה, שבהמשך אליה ניתנה אות הקשת (עי' באברכנאל סם). דהנה הטעם שלא יהיה עוד מבול על הארץ (שע"ז בא אות הקשת) מפורש בקרא דפ' נח "לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעוריו", והרי סברא זו עצמה שימשה כטעם להבאת המבול, כמש"נ לפני גזירת המבול "ורא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום". ומה נשתנה שבתחילה סברא זו חייבה להביא המבול, ואח"כ נהפך שסברא זו עצמה תחייב שלא להביא עוד מבול על הארץ?! (כקושיית האברכנאל שם, ונתבאר יישוב לזה בדרושי החסידות ואכ"מ). ועוד זאת: כיון שהקב"ה ברא את האדם מלכתחילה באופן ש"יצר לב האדם רע מנעוריו", הרי ודאי שהיה ידוע לפניו ית' שסו"ס יבוא לידי מצב ש"יצר מחשבות לבו רק רע כל היום", ואעפ"כ ברא הקב"ה את עולמו, ומה נתחדש אח"כ שבגלל זה כתיב "וינחם ה' כי עשה את האדם" (עי' בפרש"י שם גבי קושיית האפיקורוס ואכ"מ). וזהו דקאמר ר' אבא ש"המסתכל בקשת" – היינו המעיין ומתבונן בתוכן אות הקשת – ה"ז בגדר "לא חס על כבוד קונו", כי התבוננות זו, להטריד עצמו מזה ולבקש להעמיק ולחקור עד שיבין בעצמו ובעוני

כמראה הקשת גו' והרואה בקשת אסור לו להסתכל בו, היינו הבטה ביותר כדי שלא יראה דמות כבוד ה', אלא יהפוך פניו ממנו ויברך כו". ועיי"ע ערכי הכינויים (לבעל סדר הדורות) מע' ראייה. יד מלאכי (כלל ה"א אות קעט). שד"ח כללים מע' הה"א (כרך א' קטו, ב. כרך ח א'תרפא, ב ואילך). וש"נ).

וי"ל דאין הכוונה רק הסתכלות ועיון ארוך בעינים, אלא גם התבוננות והרהור עמוק במה שרואה, עיי' אור התורה להצמח צדק (שיר השירים ע' שלא) בביאור לשון המשנה "הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה כו", ד"אין הפי' כפשוטו להסתכל בג' דברים בבחינת ראיית עין הגשמי כ"א ההסתכלות הוא בראית השכל ע"י ההתבוננות כו".

והנה, כנ"ל השייכות בין קשת לכבוד קונו הוא מפני "מראה הקשת" שראה יחזקאל במרכבה, ובפרט ע"פ המסופר לעיל בסוגיין יד ע"ב דכאשר דרש ר' יהושע במעשה מרכבה "נתקשרו שמים בעבים ונראה כמין קשת בענן", שמזה מובן עוד יותר, שמראה הקשת שייך למעשה מרכבה נוראה בזה בארוכה בלקו"ש חיי"ז, אבות פ"ב. וזהו תוכן האיסור להסתכל בקשת, לפי שזה מרמז על ההסתכלות וההתבוננות בעניני מעשה מרכבה, שזהו היפך כבוד קונו, לפי שענינים אלו צ"ל בהסתרה דוקא, כאריכות הסוגיא ר"פ ב דחגיגה, ו"כבוד אלוקים הסתר דבר" (עי' בירוש' כאן פ"ב ה"א), כיון שהם למעלה מהשגת השכל האנושי וההתבוננות בהם תביא לידי שאלות וספיקות כו'. ועפ"ז נמצא דשני הענינים שבמתני' דחגיגה הנ"ל – (א) האיסור לדרוש במעשה מרכבה

"חפירת בארות" – עבודת יצחק אבינו

איזו מעלה הייתה ליצחק וחסרה לאברהם? / מה הייתה עבודת יצחק בחפירת הבארות? / איזה "צחוק" ותענוג מיוחד גרם יצחק להשי"ת? / ומה עושים כאשר לא מצליחים לקרב יהודי לתורה ומצוות? / מעלת דרך עבודתו של יצחק אבינו, וההוראה מכך בעבודת האדם לקונו

לידת יצחק האמורה בפרשתנו (כא, א ואילך), הייתה לאחר שמל אברהם את עצמו. ואמר על כך במדרש (בראשית רבה פמ"ו, ב), שמילתו של אברהם הייתה מוכרחת בטרם שנולד לו יצחק, ולא הי' יצחק יכול להיוולד אם לא הי' אברהם מהול.

מדברים אלו מובן שמעלה גדולה היא לנולד שיהי' אביו מהול תחילה, שאז יצירתו ולידתו היא בקדושה. ומעתה יש לתמוה: מדוע לא מציינו כן גם גבי אברהם, שיהי' אביו מהול בטרם לידתו, והכיחד חסר אברהם מעלה זו?

יש לבאר תחילה את דרך עבודת ה' של אברהם אבינו, ולעומתה את הדרך אשר דרך בה יצחק אבינו, שהייתה עבודתו בסגנון אחר; ואזי יובן מפני מה דווקא יצחק הי' צריך להיוולד לאחר מילת אביו.

מדוע אברהם הי' יכול להשפיע במצרים ערוות הארץ?

כאמור, דרכי עבודת ה' של אברהם ושל יצחק היו שונות זו מזו. גם אברהם וגם יצחק עסקו בהשפעה על זולתם, ובהחדרת האמונה בהשי"ת בקרב באי העולם. אלא שלכל אחד הי' סגנון עבודה שונה.

ובכללות, דרך עבודתו של אברהם הייתה "המשכה מלמעלה למטה", ואילו יצחק עבד באופן של "העלאה מלמטה למעלה" [בביאור שלקמן ראה גם לקוטי שיחות חט"ו עמ' 194 ואילך]:

הסדר מדרש
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יהודה לייב ב"ר
מרדכי אברהם ישעי'
נ"ה גרנר
מזכיר ב"ק אוטויר י"ע
נבדע י"ד ניסן ה'תשס"ט
תעב"ה
המחבר: הרב יצחק אבינו

אברהם - "המשכה מלמעלה למטה"

אברהם פירסם את שמו של הקב"ה בעולם, כפי שדרשו חז"ל (סוטה י, א) על הפסוק (פרשתנו כא, לג) "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם" - "אל תקרי ויקרא אלא ויקריא". אברהם ה' הולך ממקום למקום, ומפרסם את האמונה בה' בפי כל באי העולם. יתר על כן: אברהם לא הסתפק בכך שהאנשים שמעו את הכרזתו על קיומו של בורא העולם, אלא פעל בהם שהם עצמם יקראו בשם ה', כדרשת חז"ל: "ויקריא שם בשם ה' א-ל עולם".

אמנם, למרות התעסקותו עם הסובבים אותו, לא עמל אברהם לקדש ודרום את אותם אנשים, שיהיו בעצמם זכים וראויים להשראת השכינה. אותם בני אדם נשארו בנחיתותם, ובהיותם במדרגתם הנחותה האיר עליהם אור האמונה שהזריח אברהם.

ועל כן לא הייתה אצל אברהם מניעה לילך ולהאיר גם במקומות נחותים בחוצה לארץ. הוא האיר את אור האמונה גם בארץ מצרים ערוות הארץ, מקום אשר מעשי יושבי מקולקלים ביותר, ואפילו אצל ערביים נחותים שמשתחוים לאבק שעל גבי רגליהם (ראה רש"י פרשתנו יח, ד). כי אברהם לא התעסק בשינוי עצם מהותם, אלא רק להאיר עליהם, כפי שהם בנחיתותם, את אור האמונה.

ונמצא, שעבודתו של אברהם היא בסגנון של "המשכה מלמעלה למטה", והיינו, שמוריד את אור הקדושה שיאיר וישפיע גם במקומות השפלים ונחותים ביותר.

גם האמצעי והכלי לעבודתו של אברהם ה' בדרך של המשכה והשפעה מלמעלה למטה: הוא ה' מעניק ומשפיע על אותם באי עולם השפעה גשמית. בתחילה הכניס אליו את העוברים ושבים ואירחם, ואזי "לאחר שאכלו ושתו... אמר להם, וכי משלי אכלתם, משל אלוקי עולם אכלתם, הודו ושבחו וברכו למי שאמר והי' העולם" (סוטה י, ב).

מדוע חפר יצחק בארות?

יצחק - "העלאת מלמטה למעלה"

לעומת אברהם, יצחק עבד עבודתו באופן אחר לגמרי. אברהם התעסק בהשפעת והורדת קדושה אל המקומות הנמוכים, ואילו יצחק עמל לרומם את ענייני העולם עצמם שיהיו ראויים שתשרה בהם בגילוי שכינתו ית'. ועבודה זו לרומם את ענייני העולם, אינה שייכת במצרים ערוות הארץ, ואף לא בשאר חוצה לארץ, כי ארץ ישראל לבדה היא היכולה ומסוגלת להתרומם ולהתקדש.

ועל כן ה' יצחק "עולה תמימה", ונאסר עליו לצאת מן הארץ (רש"י תולדות כו, ב). כי כל עניינו של יצחק ה' העלאת עניינים תחתונים שיתקדשו, ועבודה זו לא הייתה שייכת בחוצה לארץ.

דרך זו של העלאת מלמטה למעלה, נרמזת במה שה' יצחק עוסק בחפירת בארות (תולדות כו, טו ואילך). דרך חפירת הבאר היא שהאדם חופר עד שמגיע אל עומק הארץ ששם

תוכן איסור הסתכלות בקשת

יבאר דאיסור ההסתכלות היינו שלילת התבוננות יתירה בשכינה ודרכיה / עפ"י יבאר דיוק ל' רש"י בפרשתנו נבי דברי אברהם לפני ה' במעשה העקידה

וית' בהקדים דהנה מהאי טעמא דפ' נח מברכים על ראיית הקשת "ברוך זוכר הברית" כמבואר בברכות נט ע"א (ובטושו"ע שם. ומובא נמי בסוגיין גופא להלן ע"פ גירסת העין יעקב, וראה הגהות הב"ח), ולכאורה תרתי דסתרי יש כאן, כי כדי לברך צריך לראות בעיני בשר, כלשון הש"ס בברכות שם "הרואה את הקשת כו' מברך כו'". והנה בב"י באו"ח שם, גבי איסור ההסתכלות, כבר הביא מהאבודרהם ד"נשאל הרא"ש איך מסתכלין בקשת כשמברכין והא אמרינן שהמסתכל בקשת עיניו כהות, והשיב דאין "מסתכל" כ"רואה", כי המסתכל מוסיף ומדקדק בהבטתו יותר מהרואה ואסור" (וראה נמי פרישה שם דכוונת הב"י היא דלזה כיוון הטור במאי דנקט בדוקא דהאיסור הוא "להסתכל בו הרבה". ועיין נמי בערוך מע' קשת, שהביא הא דהרואה קשת מברך כו', והוסיף "והא נתן כל שלא חס על כבוד קונו כו'" - "פירוש, מהרהר בלבו שיש דמות כדכתיב

גרסינן במתני' ריש פ"ב דחגיגה "כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם", ולהלן בגמרא טז ע"א "מאי היא, ר' אבא אמר זה המסתכל בקשת כו', דכתיב [במרכבה דחזקאל] כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'", ולהלן שם דהמסתכל בקשת עיניו כהות כו' (ואיסור הסתכלות בקשת הובא לדינא בטושו"ע או"ח ר"ס רכט). ולפום ריהטא נראה בכוונת ר' אבא דטעם איסור ההסתכלות בקשת הוא משום דהוי כעין הסתכלות במראה השכינה כיון ש"כמראה הקשת.. כן מראה הנוגה סביב גו'" (וראה בראשית רבה לה, ג דהקשת היא "דבר שהוא מוקף ליי"), ועיי' ל' הר"ח לחגיגה שם "זה המסתכל בקשת ואומר כגון זה דמות ה'". אולם עיי' ברמב"ן בפ' נח שנקט דהך איסורא שייך להא דהקשת אות היא שלא יהיה עוד מבול, כמבואר בפרשה שם. ועד"ז נקט האברבנאל. וצ"ע בשייכות הדברים.

גם אחרי תשעים ותשע שנים – אין לפרוש למנוחה

והוא יושב פתח האוהל כחום היום
לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו
(יה, א. רש"י)

וראים אנו בזה דבר נפלא בהנהגתו של
אברהם אבינו – שאף בהיותו בן תשעים
ותשע שנה, ביום השלישי למילתו, ישב על
פתח האוהל לראות אולי יעבור עוד אדם
אחד שיוכל להאכילו ולהשקותו ולפעול
עליו לברך למי שאמר וה' העולם (ראה סוטה
י, סע"א ואילך).

ומזה הוראה נפלאה בעבודת האדם לקונו:

גם מי שכבר עסק רבות בקירוב בני
ישראל לאביהם שבשמים, וכבר ראה פרי
טוב בעמלו, ויהודים רבים כבר נתקברו על
ידו – אל לו לחשוב שאולי יכול הוא להפסיק
בזה לרגעים, ו"לנוח" קצת מעבודתו, אלא
עליו להמשיך ולחפש במרץ, אולי יש עוד
יהודי אחד שיוכל לקרבו לאבינו שבשמים.

מה התועלת בכרכה לה' מתוך כפי'?

ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם
מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה כפה כל
עובר ושב. כיצד, לאחר שאכלו ושתו עמנו לברכו, אמר להם
וכי משלי אכלתם, משל אלקי עולם אכלתם, הודו ושבתו
וברכו למי שאמר וה' העולם
(כא, לז סוטה י, סע"א ואילך).

במדרש (כ"ד פרשתנו פמ"ט, ד) הובא, שאלו
שלא רצו לברך את הקב"ה, תבע מהם
אברהם סכום גדול על מה שאכלו ושתו,
ומכיון שלא רצו לשלם, נתרצו לומר "ברוך
א-ל עולם שאכלנו משלו".

ולכאורה תמוה מאוד: מה תועלת מצא
אברהם להכריח אנשים לומר "ברוך א-ל
עולם כו'", בשעה שאינם אומרים זאת
מרצונם הטוב, אלא רק מן השפה ולחוץ,
מצד ההכרח?

ויש לומר:

כל אדם, אפי' בן נח, ביכלתו להגיע להכרה
ש"יש בעל הבית לבירה זו" (ראה בראשית רבה
לט, א). ולכן התעסק אברהם אבינו לפרסם
את אלקותו ית' "בפה כל עובר ושב", ע"י
שהסביר להם עניני אלקות באופן המובן גם
להם, כמ"ש הרמב"ם ש"הי' מודיע לכל אחד
ואחד כפי דעתו עד שיחזירהו לדרך האמת
וכו', ושתל בלבם העיקר הגדול הזה" (הל' ע"ז
פ"א ה"ג).

אך כאשר ראה אברהם שישנם אנשים
שאינן ההסברים פועלים עליהם, ואינם
באים להכרה במי שאמר וה' העולם – הבין
שגסותם וחומריותם גדולה מאוד, והם
המונעים בעדם מלקבל את דבריו.

והנה, איתא בזוהר הקדוש (ח"ג קסח,
א. הובא בתניא רפכ"ט) "אע"א דלא סליק ב'י'
נהורא מבטשין ל'י' כו', גופא דלא סליק ב'י'
נהורא כו' מבטשין ל'י'", שכאשר "מבטשין"
ומצערין את הגוף, הרי זה מבטל את
הגסות והחומריות. ולכן תבע מהם אברהם
סכום גדול, כי ע"י ש"ביטש" אותם וציערם,
שבר את גסותם וחומריותם, וע"ז הסיר
את המניעה שמנעה מהם להכיר בהקב"ה.
ומעתה, לאחר שהוסרה המניעה, כבר היו
דבריו יכולים לפעול עליהם כדבעי שיגיעו
להכרה ש"יש בעל הבית לבירה זו".

לקראת שבת

ט

יש מעיין, ואזי הוא פועל שיתעלו מי המעיין וימשכו למעלה, "העלאה מלמטה למעלה".
והנה, דרך חפירת הבאר אינה שחופרים בור עמוק וממלאים אותו מים מבחוץ, אלא
המים נובעים מן הבור עצמו. האדמה נראית תחילה כיבשה וחסרת מים, וחופר הבארות
יודע שבעומק הארץ והיבשה ישנם מים חיים, אלא שאבנים ועפר מכסים את המים ומונעים
מהם לצאת. ועבודתו של חופר הבארות, היא להסיר את כל המונעים ומסתירים, עד שיצאו
המים ויחיו את הארץ.

וכך הייתה פעולתו של יצחק על ענייני העולם. בפנימיותו של כל דבר יש ניצוץ אלוקי
המח"י ומהווה אותו, אלא שהוא מכוסה בהעלמות והסתרים. ויצחק הי' "חופר" ומסיר את
אותן ההעלמות עד שענייני העולם התעלו מעצמם, ונרגשה בהם החיות האלוקית שבתוכם.

מסירת נפשו של יצחק בחפירת הבארות

והנה, בעבודתו של יצחק מצינו מעלה מיוחדת, שעבד את עבודתו בחפירת הבארות
כלי להתחשב במונעים ומעכבים, ואפילו כאשר על פי טעם ודעת לא הי' מקום שתצליח
עבודתו:

בהיות יצחק בארץ פלישתים, חפרו עבדיו בנחל ומצאו שם באר מים חיים, אך רועי
אבימלך שהיו שם רבו עמם וטענו "לנו המים". ומכל מקום לא התפעל מכך יצחק, והמשיך
בחפירת הבארות, כמו שנאמר "ויחפרו באר אחרת". וכאשר "ויריבו גם עלי", הנה לא
נתייאש יצחק ושוב "ויחפור באר אחרת". ורק אז הניחו לו רועי אבימלך, ואמר יצחק "כי
עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ" (תולדות כו, טו ואילך).

ויש לפרש את משמעות הדברים בעבודתו הרוחנית של יצחק:

בתחילה עסק יצחק "לחפור באר", דהיינו לגלות את הקדושה בענייני העולם הנחותים
ושפלים, אשר היו "יבשים" מגילוי אור השי"ת. וכאשר הצליח יצחק בעבודתו וגילה מידה
של חיות אלוקית, מיד באו "פלישתים" ולקחו חיות זו ונצלוה לענייני טומאה וקליפה.
והנה, "חפירת הבאר" היא עבודה ויגיעה גדולה, ולא בנקל הצליח יצחק לגלות חיות זו,
וכאשר לקחו אותה ממנו, הנה על פי שכל הי' לו להתייאש ולא לנסות בשנית. שהלא
אבימלך הוא יושב על כסא המלכות, ויש לו כח ושלטיטה, והוא לוקח את החיות הקדושה
לענייני טומאה.

ומכל מקום לא שת יצחק ליבו לזאת, והלך במסירות נפש לחפור "באר" אחרת, ולהמשיך
לגלות את אור הקדושה בעוד מקום. וכאשר גם שם גזלו עבדי אבימלך את חיות הקדושה
שמצא, הנה המשיך בתוקף בעבודתו עד שהצליח לחפור "באר" שלא רבו עלי', והעלה את
ענייני העולם לקדושה.

על ידי עבודת יצחק דווקא נעשה ה"צחוק" והתענוג למעלה

עבודתו של יצחק, העלאה מלמטה למעלה, מעוררת תענוג גדול אצל השי"ת:

נתבאר בדברי חז"ל שתכלית מה שברא הקב"ה את עולמו, היא בכדי "לעשות לו ית' דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז. ונתבאר בתניא פל"ו). הקב"ה חפץ שיהי' עולם גשמי ונחות ושפל, ובני ישראל על ידי עבודתם יקדשו ויזככו את ענייני העולם שיהיו ראויים להשראת אור השי"ת, עד אשר יהי' העולם כולו ראוי להיות לו ית' לדירה ומשכן.

ותכלית זו נשלמת על ידי עבודת יצחק דווקא, כי בעבודת אברהם אין העולם עצמו מזדכך ומתקדש, רק נשאר בדרגתו הנחותה ובמצבו זה מאיר עליו אור הקדושה. ולעומת זאת בעבודת יצחק, מתעלה העולם עצמו להיות כלי ראוי לגילוי אור השי"ת, וכפי שנתבאר.

ועל כן נקרא שמו "יצחק", על שם "צחוק עשה לי אלוקים" (פרשתנו כא, ו), שבזה נרמזת גודל מעלת עבודתו והנחת רוח שיש לבורא ית"ש מעבודה זו של זיכוך וקידוש המקומות הנחותים.

ודייק הכתוב לומר "צחוק עשה לי אלוקים", כי שם זה מורה על התהוות העולם הנחות והמעלים על אור הקדושה. וכמבואר בסה"ק ש"אלוקים" הוא כינוי לגילוי מצומצם ביותר מאורו ית', בכדי שיוכלו להתהוות עולמות שפלים ונחותים, ולכן אלקים [בה"א] בגימטריא "הטבע" (ראה תניא שער היחוד והאמונה פ"ו), לפי שהתהוות הטבע שמעלים על אור הקדושה הוא משם אלוקים.

ועבודתו של יצחק הייתה לגלות בתוך העניינים שנבראו משם "אלוקים" את החיות הקדושה שבהם. ועבודה נעלית זו, שמשלמת את תכלית כוונת הבריאה, מעוררת "צחוק" ותענוג אצל הבורא ית"ש. וזהו סוד "צחוק עשה לי אלוקים", הוא ה"צחוק" והתענוג מעבודתו של יצחק בעניינים שנבראו משם אלוקים.

דווקא יצחק נולד ב"תמימות"

ומעתה יובן מה שדווקא יצחק הי' צריך להיוולד לאחר ברית מילה של אביו, מה שלא מצינו בלידת אברהם:

על ידי ברית מילה הגיע אברהם לתכלית השלמות "והי' תמים" (לך יז, א). ונתבאר בסה"ק, שעניינה של תמימות ושלמות זו, הוא שהשיג את גילוי אור השי"ת שאינו מצומצם ומוסתר כלל, ואינו מתלבש בעולמות (ראה תורה אור לך יג, ד).

והנה, אברהם לא הי' צריך כל ימיו לגילוי אור זה בשביל עבודתו, כיוון שעבודתו הייתה מדודה ומוגבלת, רק להמשיך גילוי אור אלוקי על העניינים הגשמיים, ולא להעלותם בעצמם לקדושה.

אבל יצחק הייתה עבודתו לזכך את ענייני העולם עצמם, שעבודה זו היא תכלית כוונת

בריאית העולם. ועל כן, הי' צריך לגילוי אור שאינו מצומצם כלל, ואינו מתלבש בעולמות. ולכן הי' צריך מתחילה להיוולד מאברהם לאחר שכבר נתעלה לדרגת "תמים", שאזי תהי' עבודתו למעלה ממדידה והגבלה, ומבלי התחשב בשום מניעה שעל פי שכל והיגיון.

"לחפור" עד שיצליח למצוא ה"מים" אצל זולתו

ומעבודתו של יצחק ילמד האדם הוראה נחוצה בעבודתו על הזולת:

פעמים שמנסה האדם להשפיע על זולתו ולהאירו באור הקדושה, אך הדבר אינו עולה בידו. אמנם יש בעומק פנימיותו "מים חיים" שהיא הנשמה הקדושה, אך היא מכוסה ונעלמת על ידי אבנים ועפר, שהם ההתמסרות לענייני העולם ותאוותיו, ועד לעניינים של איסור ממש ח"ו, ואפילו דברים שהם במזיד ולהכעיס רח"ל.

וזאת צריכים ללמוד מעבודתו של יצחק אבינו, שבעבודה זו אין מקום לייאוש כלל. ואפילו כאשר מנסה פעם ושתיים ולא העלה מאומה, מכל מקום יש להמשיך ולנסות ו"לחפור", עד אשר יגיע למים חיים שנמצאים בעומק נפשו של היהודי, ואזי "הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ".